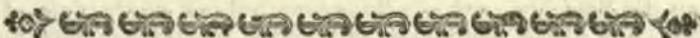

Przyucki Stos (19/XII 1791)

G L O S
I G N A C E G O
K R Z U C K I E G O

TOWARZYSZA KAWALERYI NARODOWEY
POSŁA WOIEWODZTWA WOŁYNSKIEGO,
NA SESSYI SEYMOWEY
DNIA 9 GRUDNIA 1791 Roku
M I A N Y.

Czym były Starostwa do Seymu 1775go, iakie ich urządzenie w owym Seymie, co się dzieie z niemi na teraznieyszym; w co się potym ten fundusz Rzeczypospolitey obrocić może, iakby go zawarować bezpiecznie, i coraz użytecznieyszym uczynić, na te poniższe uwagi w powtornym głosie tłumaczyć się będę.

Starostwa były szeregim nieszczęść dla Polski, każeniem cnoty i obyczajow, często naywiększy kraiovy złoczyńca naywięcey z Kraiu bogacił się: Wojną między Krolem a ludem, wzrostem i utrzymywaniem wielkich Panow, Praw wykonania przeszkodą, narzędziem ucisku.

Starostwa były przyczyną, że czułgał się Szlachcic do nikczemności na Dworach możnieyszych, że podłość niszczyła w nich wyobrażenie sprawiedliwości, że Symiki dla nich były placem gwałtu, że Seymy albo nie dochodziły, albo mieyscem publicznego łupieztwa Oyczyzny bywały, że Sąd Grodzki w ręku Plenipotenta, albo Huczka, że Trybunały przedayne, albo listy od Panow nad Prawo poważające, Rzeczpospolita bez obrony, woyska zniszczone, że za własne Kraiu Starostwa Dwor Petersburcki Kray cały zakupił, gdy Prowincye Potencye zagraniczne zabierały, własni Obywatele drą ją iak naybardziej, gdy w iedney ustawie, po odstąpieniu szafunku Prawo ie na woysko przeznacza, później pod chwalebny tytułem nadgrody i wdzięczności, nayhaniebniey majątek Rzeczypospolitey roztrwania: Fundusz dla woyska niszczy, Rzeczpospolitą zadłuża przyznawaniem summ, rozdawaniem dziedzictw, nadawaniem Przywileiow dożywoćnich, *Juris communicativi*, *Expektatyw* i *Emfiteusim*; takowe zbrodnie czci wiarą publiczną, i pod gwarancją obcą poddaie.

A

Coż Sejm terażniejszy, iedyna nadzieia ratunku i dźwigania Oyczyzny czyni? Uchyla gwarancyą, lecz sam gwarantuje; hasło wiary publiczney dla możnych z znacznym uszczerbkiem skarbu rozciąga, a gdzie mały przybytek skarbu, a uboższych zniszczenie, tam wiary publiczney nie znajduie.

Daliście tego dowody przy przyznawaniu summ z Prowizyami, i od prowizyzi, prowizyzi, Emfiteutem cztery kwarty opłacać mającym, osną część dochodu przyznaliście. Od Donataryuszow zamiast wszystko odebrać trzydziestu kontentowaliście się opłaty.

W wynalezieniu funduszu na wojsko, Projekt Xiędza Ossowskiego mogący dotąd w części bydź uskuteczniiony odrzucono, i znowu teraz podnożonym zostie. Odrzucono go dla Starostow, podnożą go Starostowie. Gdy pozyskali Starostowie, iż w Litwie dwie iak dawniey, a w Koronie poł kwarty wyżej opłacać będą, gdy się przy possessyi utrzymali, gdy lutracya dochodow sposobem ziemiańskim dla nich przepisana zostae, poważali się ieszcze niektorzy potać i stałe dochody.

Wypadłe Prawo koekwacyi na Dobra Ziemiańskie i Duchowne, nie przepomniało Starostw, gdy w tey koekwacyi postrzegli Starostowie, iż gdzie Szlachcic da zł: 10, Duchowny 20, tam Starosta 50 wstrzymuią koekwacyą, biorą się do sprzedaży, lecz w jakim sposobie? Czy jest dla Starostow, czy dla Szlachty, czy dla Rzeczypospolitey użytecznie, i czy może bydź trwałe, nim okażę dogodniejszye środki, roztrząnąc powinieniem projekt Xiędza Ossowskiego przez Deputacyą Konfityucyjną przełoczony.

Przedaż Starostw stanowi, przdaży Dobr Stołu Kolewskiego nie zajmuie: o Opactwach nie wmiankuie; jeżeli jest użyteczna na wieczność oddać Starostwa, iako nasiona nieszczęścia, czemuż Duchowne Starostwa czyli Opactwa rownie na wieczność oddane bydź nie mają.

Po wolności i z iey złego użycia następuje Anarchia, po tey Monarchia, z tey bliski krok do despotyzmu, a ten gdy się zmienia w tyrannią bywa choć z trudnością odzyskiwana wolność.

Trzeba mieć więcej rownemi Prawami zaszczyconych właścicielow, trzeba pomnożyć liczbę dziedzicow; Jeżeli narzuty podatkow będą małe, znośniej w więkzszey liczbie opłaciemy, ustana kollizye między Starostą a Dziedzicem, różnica między poddanym dziedzicznym, starościńskim, duchownym, i ekonomicznym, jeżeli zechce uciskać, uciskać będzie wszystkich, niewolaik, a podatkiem obarczony człowiek jest blisko rozpaczy, podatek wkładając na ostatnie potrzeby odeymuie chleb od gęby, oddaie broń w ręce, a choćby też i do tego tak prędko nie przyszło, Ekonomia Kraiowa bez własności wieczystey bydź niemogąca jest drugim powodem, niczym nowego nie powiedział chcąc dowieść użyteczności przedaży Starostw, co by tu inż niebyło mowione. Nie mogę przecię zamilczeć zdania o tym iednego ze znaiomych publiczności męża.

Zastanowmy się, mowi on, co Szwaycara na skalistych gorach, co Holendra na błotach tamą i służą od morza załanionego, co Portugalczyka na ziemi trzęsieniu podległej, albo Włocha przy gorze Wezuwiuszu miefzkającego, co Wołoszyna i Greka, pod rządem Barbarzyńca, co oddanych w niewolą Współ-Braci naszych pod Rząd sąłędzki absolutny przy mieyscu, co Ukraińca do ziemi opuszczoney dla rzezi, dla napadu Tatara, Moskala,

gdzie potracił żonę, dom, dzieci, i krwawą pracę swoją do zwrotu pociąga? Własność, jest tylko jedna co ma taką siłę. Własność przełamala przyrodzony wstręt do pracy, dziedzictwo stało się nieskończoną człeka starania, kłopotu i pracy nigdy skończyć się niemogącej pobudką. Co nas pozostających w niedołężnym rządzie dawnym, a może zawodnym nowym utrzymuje.

Kiedy własność wydzierano religia wstrzymywała od zaboystwa gwałtownika, a nawykły cień własności od uciekania z miejsca niewoli. Własność odkrywa bogactwa ziemi, ona jedyna wie o tym niewyczerpanym skarbie w Kraiu, który we wszystkie jego największe potrzeby opatrzyć dostarczy, własność prawdziwa dąży do uszczęśliwienia rodzaju ludzkiego, własność oddzielna czyli uprzywilejowana dąży do wzmocnienia rodziny, a do uszkodzenia i powiększenia niedoli liczniejszej klasy mieszkańców. Cożby własność nie zrobiła z tak wielkiej ziemi jaka jest w Krolewstwach Ekonomjach i Opactwach.

Na tę myśl zapuszczam się w rozległe Rzeczypospolitey Kraie, iaki żal, iakie umartwienie dla Polaka kochającego swoją Ojczyznę, czuć że na utrzymanie od rozbioru obcego tej ziemi, trzeba wiele milionow, a widzieć tę ziemię dożywotnim posiadaniem zakletą, przed starannością właścicielow usuniętą.

Kray co do urodzaju w szczęśliwszym położeniu od Kraiow sąsiedzkich, a w porównaniu do nich dziki, opustoszały, ziemia najobficiej od natury obdarzona a ledwo w czwartej części rodzi, oto że szukać po niej dziedzica trzeba.

Starostwa. Dobra stołowe i Opactwa; iż nigdy właściciela wiecznego nie miały, wystawione chciwości, łakomstwu i drapieży, czemuż się dziwiemy. że tak wielki Kray, na utrzymanie stu tysięcy woynka podatku złożyć nie zdoła, bo Starostwa, Dobra stołowe, Dobra duchowne blisko połowy Polski zabierały, nie znają te dobra staranności właściciela, dziedzictwo im odmowione, do niewiadomego czasu z nich korzyści używać jest wolno; ztąd wypada że Opat nie o powiększenie wydatkow dla poprawy Dobr Kościelnych, ale o chowaniu pieniędzy, albo z bogaceniu swoich krewnych najczęściej pomyśli; Starosta iak tylko może ciągnie intratę ze wszystkiego, z zaiszczeniem chłopca, żyda, i mieszczanina, nie czyni tych wielkich wydatkow gruntownych, przez ktoreby wydoskonalone rolnictwo następcy niewiedzieć iakiemu większe pożytki dawało, inaczej czyniąc byłby nierostropnym.

Krolowie co się w ich ekonomjach dzieie czyż mogą wiedzieć, albo temi zatrudniać się, całkiem ważniejszym uslugom towarzystwa poświęceni.

Polityczne związki wyciągają koniecznie od Polski rolnictwa poprawy, trzeba właścicielow ziemi powiększyć, Krol ziemi, na ziemi mieć nie powinien, bo zrzekł się wszelkiej własności osobistej poświęcając się całkiem Narodowi.

Dobra stołowe są nadto rozległe aby ieden właściciel mógł je pożytecznie dla Kraiu rozrządzić, osobliwie Krol, który nawet ich widzieć nie ma czasu. Gdzie Tron elekcyjny, tam Krol użytkującym docześnie, szczególniejsze użytki na zarządzających w Imieniu Krola spadają. Wła-

ściciel partykularny dzień i noc przemyśla iakby naylepiey udoskonalić rolnictwo.

Jeżeli Tron sukcesjonalny, na tenczas stosunek wszelki między Krolem a Narodem przestrzega i obowiązuie, aby Narod Krolom z Prawem następstwa dobr wielkich nie nadawał, ktore przez wolność licytowania Starostw wszystkim, i Ekonomiczne Dobra rozszerzyłyby.

Wielki świadkiem, że Krolowie są bardzo krotkiewy pamięci, nikt łatwiey nie zapomina, iak Krol sukcesjonalny, że to wszystko co ma, tylko mu do używania Narod pozwolił, własność zaś przy sobie zostawił, stałoby się więc wkrótce, iż Dobra stołowe nazwaliby swoją własnością.

Krolowie sukcesjonalni żadney własności w Narodzie mieć nie powinni, Narod powinien im wyznaczyć pensyą, ta tylko od Seymu do Seymu trwaćby powinna, na każdym Seymie o potwierdzenie dawney pensyi Krolowie staraćby się mieli.

Nie należy zaniedbywać takich ustaw, ktoreby Narod Krolom potrzebny czyniły. i przypominały, że wszystko co Krolowie mają jest od Narodu, i z woli Narodu, z takich powodow wypada, iż Rzeczpospolita powinna Dobra stołowe rownie iako i Starostwą podzielić z Prawem wieczystey dzierzawy czyli dziedzictwa: Na intracie tych Dobr, będzie zapewniona pensya Krolow, nie od Dzierżawcow, ale z rąk Narodu odbierać ją będą.

Potrzeba aby Krol nie był w niedostatku, przy wymiarkowaney pensyi, aby Krolowie Polscy nie mogli ani Urzędami, ani Polskiemu pieniądźmi przekupować Polaków, arendowanie możnym Obywatelom ekonomow, od tych wypuszczanie Szlachcie przydatniejszey, utrzymywanie wielkiew liczby Oficjalistow, da zręczność Krolom zobligowania licznych familii i wpływu do obrad publicznych. Co do Dobr Duchownych czyli Opactw macie przykład z Prawa wypadłego dla Biskupow, że porównanie onym intrat uczyniło ich spokojnemi, powiększyło liczbę poważnych przyjaciół Tronu, i obrońców Kraiu.

Radbym aby do punktu artykułu pierwszego, razem z Dobrami ekonomicznemi rownie iak Starostwa tak i Opactwa pod sprzedaż podciągnięniemi były.

W artykule drugim gdy z Ziemskiemu mają być porównane do rozkładu podatkow, aby udeterminowana była własność Dobr Ziemiańskich, aby rowne powinności bez różnicy Ziemskiego i Starościńskiego obciążały rolnika.

Rygor Prawa i posłuszeństwa, jeżeli chcemy rozciągnąć na następujące Seymy, powinniśmy się zastanowić, czyli i my szanowali poprzednicze Prawa, czyli akt Konfederacyi jest zachowany, czyli Prawa kardynalne dawniejsze ustanowione i nowe nie znieważane.

Nie będę wspominał rożnych to przez powolność, to przez skwapliwość, postępowania naszego szkodliwych dla Kraiu skutkow, o samych tylko Starostwach gdy rzecz idzie, iakieśmy postępowali przypomnieć należy.

Dla przyzięcia ofiary dziesiątego grosza, jedney Stanowi Rycerskiemu trzeba było chwili, Duchowni zabrali dni kilka, Starostwie przez kilka miesięcy dopoty walczyli, poki wżyskiego na rzecz swoją nie dokazali.

Uprzywileiowani Litewscy Possessorowie nie dali więcey nad dawne dwie kwarty, Koronnym puł przydano, przy Expektantach pułtory kwarty

pozostało, a Emfiteuci którzy cztery kwarty opłacać powinni, kontentując się dobrodziejstwem pięćdziesiątletney Possessyi i przy Prawach 1775 Roku utrzymani, nadto osma część im przyznana.

Rozciągnięliśmy Wiarę Publiczną do tych wszystkich, co darmo pobrali, zatwierdzając nienależne Prawa i Summy na Starostwach poprzyznawaliśmy dla możniejszych; Teyże wiary nie było dla uboższych, bo gdzie szkoda wielka Skarbu Publicznego, a zysk znaczny prywatnego, tam wiara Publiczna.

Projekt Xiędza Ossowskiego przez znacznych Posłów Roku 1789 podawany i popierany został usunięty, i dla czego? bo Starostowie sposobem Ziemianiskim ze stałych dochodów Lustracye zyskali.

Gdy wszystkie Podatki okazały się być niedokładnymi, wyznaczono Deputacyą Koekwacyiną, ta po różnych zwłokach dogadzaających wszystkim tym, którzy Skarb przez fałszywe podanie ukrzywdzili, gdy już przychodziła do skutku, skalkulowawszy Starostowie że prawdziwą Intratę oddaćby musieli, znowu Projekt Xdza Ossowskiego podnoszą, a spodziewając się sami przez kupno uszkodzić Rzeczpospolitę, umieszczają iak naysurowfsze wyroki, i zakazy dla następujących Seynow.

Rzecz sprawiedliwa, gruntująca się na całości Skarbu Publicznego znajdzie swoich obrońców i trwałość niewzruszoną. Nie jestem sprzecznym takowym zakazom, i umieszczeniu warunkow w Paktach Konwentach, lecz Instrukcyje i Pakta Koawenta iak bywają zachowane. Jeżeliby nadanie wiecznością nastąpić miało, czemuż czyniemy zawady, ledwie skutecznienie za lat kilkanaście obiecujące.

W Artykule trzecim po załatwieniu sporow do osobnego po Rozgraniczenie Prawa odsyła, zdaje się że już Prawo dla Litwy i Korony wypadłe, powinno być prawidłem dla Królewsczyzn. Dalej sprzedaż wstrzymuje aż do rozśądzenia Spraw między Miasdami w Assessoryi, a między Poddanymi w Referendaryi.

Artykuł 4ty o Lustratorach na naypierwszych Seymikach wyboronych w każdym Powiecie przernacza, a Seymiki Deputackie w jednym miejscu z kilku Powiatow składać się będą. Na Lustratora tyle ważnych wkłada obowiązkow, Mąż taki powinien mieć zaufanie, a tu mimo Prawo choćby na żadney nie był funkcyi Publiczney uznają go być możliwym do wyboru, do takiego zwolnienia Prawa trzebaby dodać choćby nie miał Possessyi, choćby nie był znany z zdatności i charakteru, choćby nakoniec był Służalcem iakiego Starosty. Na miejscu zmarłego Lustratora, dopiero na następującym Seymiku innego obierać, zacoż ta przewłoka, czemużby nie dwóch razem wybrać, by jeden drugiego nie zwłocznie zastąpił, na co losy, która Królewsczyzna ma być pierwey lustrowana ciągnąć, niech tym porządkiem iak się podawały do Kommissyow Podatkowych *respektiv* Powiatow lustrowane będą.

Co do Artykulu 5tego Kommissyie Woiewódzkie podległe żądaniom takowych Lustratorow oddać. Niżej w poprawie losu Włościan powiększenia i wyszukania wartości Dóbr nakazuje, coż tam Lustrator przyczyni, gdy Dekreta Referendarckie powinności gdzie zachodziły spory przepisały.

Do rozmiaru poprzedniczo przystępować każą, a tak czas Lustracyi spóźniają, przy Possessyi i korzystaniu zataionych dochodow Starostow utrzymują

W Pankcie 5tym składają się ciężary z Dóbr Królewskich Rekruta, Lokacyi, pułtora Podymnego, a tak dochód Publiczny zmniejszony, i ciężar Rekruta i Lokacyi na Szlacheckie Dobra przeniesiony.

W Artykule 6tym na szkodę Skarbu umieszczają Dubno, chcąc przez to Kontrakty utrzymać, chciałbym aby było napisane Warszawa Poznań w Wielko-Polszcze mieysce Kontraktem dla Mało-Polski przeznaczyć się mające.

Tak zlustrowane wakujące Królewsczyny, i nie wakujące powinny być przynajmniej corocznie przedawane, niech się corocznie pomnaża spodziewany Fundusz i Ekonomia choć w częściach prędzey rozpoczyna się.

Pod Numerem 7nym sposób i porządek Licytacji zachowany będzie podług osobnego Prawa, tu nie wiedzieć czy głośna, czy sekretna będzie Licytacja, zapewne będzie obcy Staroście, przy nim zostanie Starostwo, a przy wieżdżającym na Licytacją próżny trud, wydatek i niechybne narażenie się; należy opisać Licytacją przed decyzją.

Pod Artykułem 9tym, Lustrator licytować nie może tej Królewsczyny którą sam lustrował, a to dla tego że wiadomy wszystkich dochodów terażniejszych i przyszłych mógłby dać za nią więcej, niechże i Starosta bo wiadomży od Lustratora swoiey nie licytuje Królewsczyny, a tak Starosta starałby się o największe okazanie Intraty, by dla niego znaczniejsza wypadła należność, inaczey gdy Starostowie do tychże samych Starostw Licytacji przepuszczeni będą, każdy Starosta zalicytuje, bo połowę dwoma Ratami do Skarbu opłacać będzie, a drugą połowę w Produktach do lepszych targow zatrzyma, Licytujący zaś nie Starosta, albo kapitałem albo zmarnotrawieniem Produktow opłacać będzie zagnonym.

W Projekcie od Deputacyi do Starostw wyznaczoney był warunek, ażeby dziesiątą część szacunku z Licytacji wypadłą przez pięć lat Ratami wypłacać, przez coby się więcej Licytantow znalazło, większa Licytacja i kupujący co miałby zaraz oddać Skarhowi, łożyłby na Ekonomikę Rolniczą i Pasterstką.

Artykułu 8go Punkt pierwszy nie tylko dziesiątą część opłacać nakazujący, ale i to co nad Lustracją z licytacji podnieście; przez to odstręcza Licytujących, a na dyskrety Starostow zostawia.

W Artykule 8nym pod Punktem 4tym jest znówu zafadzka, użycie tego Funduszu na istotne dobro Kraiu osobną Uchwałą urzędziemy, choćby też i Urządzenie napisane było, nie wierzyłbym, wszakże w Roku 1776 Ekonomie J. K. Mci na zaciągnięcie długow zagranicą inwadyowano, za życia J. K. Mci, ale i po śmierci następcą opłacać miał.

Subsidium Charitativum na Woysko przeznaczone, na spłacenie Długow na Seymie Wolnym *unanimitate* przeszło.

Kada Nieustająca *pluralitate Votorum* przeznaczone na Woysko Remanenta, na kupienie Palacu wskazała, mimo rozpisy nakaz Rady skutkowało, i na Seymie ekuzowano, i Radę i Kommissarzow zakwitowano, na coby się Straż nie poważyła z Ministrem, Osoba Królów nie odpowiedna, a Minister dobrze nagrodzony, albo *pluralitatem* na Seymie przebaczącą znajdzie, albo inny przedsięweźmie środek.

Dziesiątą część wartości Królewsczyny przepadnie, nie dosyć na tej części jeszcze chcą ruszać Kapituły, na Seymie za prostą większością

Wypadnie wypofażać Córkę, lub Syna żenić, dla uniknienia Wojny, a może udawaney, ruzzony kapitał pewnie się nie wróci.

W Punkcie 6tym nowe odstępczenie od kupna, przez nadgradzanie Starostom za reparacye kosztowne Pałacow, albo zgodnie albo przez Sądowność, gdyby Starosta umarł, mogliżby Sukcesorowie żądać od Rzeczypospolitey nagrody. Powtóre kto buduje na cudzym gruncie, nie sobie lecz Panu to jest Rzeczypospolitey.

Pod Numerem 7mym każą Starostom wszystkie expensa *in melius* czynione, z których sami ciągną użytki nadgradzać, a o pretenzye i zniszczeniu Lasow, wyłowienie Stawow nie każą inkwirować.

W Artykule 8mym dozwolona jest konserwacya Bydła i Zboża do dłuższego czasu niżeli potrzeba będzie, wyrugowany Starosta przez Licytanta, a chcący się powrócić do Possessyi, Dziedzictwa podług Artykułu 5go umyślnie nie wypróżni Stodół i Chlewow, ażeby Possessor nowy w Pałacach albo Komedyalniach składał Zboże, a w Jamach chował, zmarnotrawiwszy gdy się nie wypłaci od Possessyi odpadał.

Naganiając Projekt co jest łatwiey niżeli napisać, trzeba by podać inny, miałem gotowe do niego myśli, lecz gdy przez Prezydującego w Deputacyi Koalicytucyiney nowe podane warunki, te mnie do dalszego namysłu i dokładney opowiedzi, wstrzymują.

Gdy przez użyteczne i szlachne Urządzenie, Starostwa zostaną podporą dźwigającej się Oyczyzny, będą kamieniem iey trwałości, bo wiecznym będą Funduszem części iey Woyska.

Najszlachetniejszy teraz prawie na czele Narodu Polskiego Mężowie! Tak wypada dla cnoty prawdziwey, i tak spodziewają się Współ-Obywatele Wasi, że te Starostwa które zabraliście w ten czas kiedy tylko na zgubę Kraiu służyły, powróćcie dzisiaj kiedy jedynym ratunkiem dźwigającej się Oyczyzny być mogą.

Jeżeli nieczemna chciwość, jeżeli słabość Ducha Waszego, nie zdoła zdobyć się na tyle mocy, niechay miłość własna, niechay chęć czystey sławy Mężom szlachetnym wrodzona, niechay Wam miłość własnych Dzieci w wykonaniu tego kroku przewodzi.

Pamiętajcie! że Potomność czytając iż braliście Starostwa, w ten czas, kiedy ie Dwór Moskiewki rozdawał, na tym Seymie który był stemkiem farnego Bezprawia, który zawsze w Dzieciach Polskich będzie ohydą pamięci, którego Naród Polski nigdy przyznać nie może, który nie był Radą Kraiu, ale Radą Cudzoziemskich Ministrow, i to czytając bezstronna Potomność, choćbyście nayszytszym Duchem byli brali, przecież spoyrzy się z pogardą na Dzieci Wasze, a Imiona Wasze przytoczy na nazwisko Kraiowey zbrodni. Przeciwnie oddaniem tych Starostw usprawiedliwiecie się Potomności, zamkniecie usta nieprzyjaciołom, rozwiążecie zawieszony o Was Sąd Publiczności; która o to w ten moment zwróciła na Was samey oczy, wyrzeczcie swoje zdanie; Bądźcie pewni iż Publiczność iak jest surową tak i sprawiedliwą byćż umie. Znajcie i to że Woiewództwa będą umiały ocenić ten dobrowolnie oddany w terażniejszey potrzebie ratunek Oyczyznie.

Nie zostawuymy ubogiej Oyczyzny majątku w ręku świętokradzkich, nie wart ten używać go daley, kto nie ma tyle Duszy aby się zmiękczył nad losem Oyczyzny, i poświęcił takową korzyść w dobrowolney Ofierze.

Dali się tu słyżać z szczerą determinacją JW. Rzewulki Podolski, JW. Sołtyk Krakowski Połkowie, z iaką chęcią chcą się przyłożyć ze Starostw do Podatku Publicznego.

W Roku 1778 na pierwszym Seymie Wolnym JO Xiążę Sapieha Marszałek Konfederacyi Seymowej, a w ów czas Pofel Brzelki Litewski, Starosta Preński, Xiążę Jmść Kalixt Poniński, Starosta Braclawski, Pofel Poznanski; JW. Adam Szydłowski Pofel terażniejszy Podlański, Starosta Mielnicki, wszyscy swoich rzekali się Starostw; oddałem w ówczas Im kolegując hold Ich cnotcie, ponawiam go i teraz.

Przemilczeć nie mogę to co wiekami od najpóźniejszy Potomności z wdzięcznością i uwiebbieniem wspomniano będzie zrzeczenie się na Seymie 1775 Roku *per Emfiteusim* nadanego Starostwa Ulanowskiego do 60 tysięcy czyniącego Intryaty przez Xięcia Jmci Czetwertyńskiego.

Nadgrodziłem W. K. Mość gorliwość Tego Pofla i życziwość dla Kraiu umieszczeniem w Radzie Senatu, a Seym ten ukarząc zbrodnie w Adamie, jeżeli jest cnotliwy powinien dla swej sławy nadgrodzić cnotę w Czetwertyńskim.

Prawo natury, Prawo Boga, miłość Nas samych, miłość Potomstwa, miłość Wolności, miłość Kraiu, zgola co jest najswiętszego zaklina abyście się upamiętali. Nad te wszystkie pobudki najmocniejszy dla poczciwego Człowieka jest wykonanie twojej powinności, ofobliwie kiedy z tą łączą się obowiązki wdzięczności.

Panowie Starostowie naywięcey winni Polfcze, Szlachta cierpiała, Szlachta krew przelewała, Panowie możniejszy w dobrych Oyczyzny czafach, i w naywiększych Jej nieszczęściach, zawsze z Rzeczypospolitey swoje zyski ciągnęli.

Niechay tylko każdy wniydzie w ten majątek który zebrał, albo w te Włości które mu się po Rodzicach dostały, znydzie tam donacye, gratyfikacye, wydarte Sukcesyie, rozebrane Ostrogskie, Ordynacye, Biskupie Intryaty, kilkunastu Starostw dochody.

Od itu lat blisko możniejszy wszystko mają z Kraiu, a żaden z nich nie dobrogo nie uczynił Kraiowi, teraz czas i pora aby Starostwa które były tyłu nieszczęść przyczyną, stały się choć raz Oyczyzny ratunkiem.

Co do myśli zbawiennych rozdania między Szlachtę Królewszczyzn, chciałbym aby Kawalerya Narodowa, gdyby została zmniejszona w nadgrode niesionych z chęcią życia i majątkow na obronę wybitiającej się z pod Jarzma obcego Oyczyzny, i w nadgrode łożonych kosztow przez sprzedaż własnych Dziedzicznych majątkow w rozległych w Koronie i Litwie fześciu Królewszczyznach Białocerkwi, Bohusławiu, Kaniowie, Chmielniku, Kowlu i Szadowie, donatywą rozdanych umieszczoną została.

A co teraz posiada pięciu, niech pięć tysięcy Kray i Ich bronie mających posiadzie Szlachty.

Tak ważny Proiekt iak jest o Starostwach, inaczey w Prawo użyteczne zamienionym nie zostanie, jeżeli go nie poprzedzą Zasady podług których w szcęgach mógłby być dokładniey i stofowniey opifany.

XVIII. 2. 337

http://rcin.org.pl

3109

XVIII. 2. 337